

A kiállítás egyik legnagyobb erénye a következetesség. A festő úgy képes *conceptuálisan személyes* lenni, hogy nem esik bele sem a kontrollálatlan önkifejezés, sem az ideológiai tervezetek csapdájába. Ebben a kék birodalomban nincsenek egyszerű válaszok – minden alárendelődik annak a delejes örvénylésnek, ahogy a legsajátabb beleomlik a személytelen idegenségbe. A „privát” tragédia tehát attól válik esztétikai eseménnyé ezekben a képekben, hogy a gyónás csak önmagát felszámolva történhet meg, hiszen a gyík is épp attól válik halhatatlanná, hogy kivégzése berekeszthetetlen.

MOJZER ZSUZSA

Kívégzés, 2009; © fotó: Rosta József

Polyák Levente

Az utca felértékelődése

Né dans la rue: Graffiti

📍 Fondation Cartier, Párizs

📅 2009. július 7 – 2010. január 10.

■ Ha valaki még bizonytalan lett volna abban, hogy a graffiti művészet vagy sem, akkor az elmúlt két év végleg eloszlatta ez irányú aggályait. Miközben a graffiti már évek óta szerepel a kisebb galériák és kulturális központok terein, az némileg újdonság, hogy olyan meghatározó, kánonteremtő művészeti intézmények is falaikra engedik, mint a londoni Tate Modern vagy a párizsi Grand Palais és Fondation Cartier, ráadásul kizárólag a graffitinek szentelt retrospektív kiállítások formájában.

2005-ben a brit graffitiművész, BANKSY még illegálisan akasztotta fel képeit a MOMA falaira, de 2008 februárjában, a Bonhams aukciós ház első street art árverésén már 200 ezer font fölött adta el egyes képeit. Ha a Tate Modern Temzére néző homlokzatain 2008 májusa és augusztusa között „nyitva tartó” Street Art kiállítás a nagy intézményeknek a graffiti irányában történő nyitását szimbolizálta, akkor a 2009 márciusa és májusa között a párizsi Grand Palais-ban az Alain-Dominique Gallizia magánygyűjteményéből szervezett TAG kiállítás már a graffitiművek megrendelői piacának megszilárdulását jelezte.

„Mi értelme mindezek után egy újabb nagy graffitikiállítást rendezni?” – sokaknak ez volt az első reakciója a Fondation Cartier kiállításának hirdetései látán. Szerencsére a *Né dans la rue – Graffiti* nem a megszokott irányból közelít a graffiti jelenségéhez. A kiállítás abba a sorozatba illeszkedik, amelyben a Fondation nem egyes művészek, hanem társadalmi és kulturális jelenségek evolúciójának bemutatását tűzte ki céljául. A 2007-es *Rock'n'Roll 39-59* az azonos nevű zenei műfaj és mozgalom korai történetét mutatta be, összefüggésben a társadalmi változásokkal, amelyeket ez jelzett és generált. A 2008-as *Terre natale, Ailleurs commence ici* pedig Paul Virilio filozófus és Raymond Depardon fotográfus-filmes – talán a francia intellektuális skála két ellenkező végpontjának – közös produkciója, a globális migrációs tendenciákat a helyek, valamint a vándorló emberek és pénzüsszegek szemszögéből elemző kísérlet volt.

Hasonló antropológiai és kultúratudományi kíváncsiságból táplálkozik a *Graffiti* kiállítás, és ez a megközelítés menti meg a tökéletes érdektelenségtől. Ahelyett, hogy a kortárs művészet vagy design egyik irányzataként kezelnék a graffiti, a kiállítás kurátorai, LEANNE SACRAMONE és THOMAS DELAMARRE a műfaj eredetének, kialakulásának és fejlődésének bemutatására tesznek impozáns kísérletet. A Tate és a Grand Palais helyspecifikus megrendeléseivel szemben itt csak az anyagok egy része készült kifejezetten a kiállításra; az 1970-es és 80-as évekből származó dokumentumok és ereklyék az eredetiség auráját kölcsönzik a kiállításnak, és paradox módon ez a klasszikus múzeumi élmény teszi érdekesebbé ezt az összeállítást, mint a graffiti többi feldolgozását.

Mit látunk a kiállításon? Természetesen elsősorban festményeket: a falra, vászonra vagy más anyagokra készült graffitiket, továbbá vetítve rekonstruált rajztechnikákat, lézerrel a levegőbe rajzolt tageket. Látunk azonban fotókat és filmeket is, az utcai művészet mozgalmának kulcsdokumentumait. Olvasgatunk interjúkat, amelyek a műfaj korai művelőivel készültek, vagy a graffiti első tudományos megközelítéseinek részleteit, például Jack Stewart klasszikus tanulmányából.¹ De találunk tárgyakat is, hétköznapi használati tárgyakat, amelyek a hőskor graffiti hadműveletei során kerültek bevetésre, vagy egyszerűen csak tanúskodnak az illegálitás mára klasszikussá vált pillanatairól. Az imént dicséret múzeumi élmény karikatúrája a Metropolitan Transportation Authority, a New York-i közlekedési vállalat fényviszaverő egyenruhájának vitrinben kiállított példánya, amit a nevezetes SEEN viselt, amikor időnként metró-remizekbe surrant be, hogy ott nyugodtan lefesse a metrószerelvényeket. Az autentikus érzetet fokozandó, találunk még jegyzetfüzeteket – ún. *blackbook*-okat –, amelyek az utcaművészeti alkotás születésének módszereiről és pszichológiájáról árulkodnak.

A graffiti pszichológiáját jól ismerjük: számtalan tanulmány szól az utca művészetéről mint az önmegjelenítés, a területkijelölés eszközeiről, amely egyes csoportok társadalmi láthatatlanságára a szimbolikus láthatóság orvosságát kínálja. A graffiti személyes politikáját, a tiltott és éppen ezért kívánatos tevékenység elterjedését hasonló elgondolások mentén szokták tematizálni. A graffiti intézményi politikája azonban kevésbé bemutatott, ezért számtalan izgalmat rejt:

¹ Jack Stewart: *Subway graffiti – An aesthetic study of graffiti on the subway system of New York City, 1970-1978*. NYU, 1989.

New York, 1973[1], 2009 © Jon Naar

Kase 2[1], 1980; © Henry Chalfant

a Fondation Cartier kurátorai elég nagy távolságot tartanak a graffitit mozaiktól ahhoz, hogy azt egy szubkultúráként megszilárduljon, de különböző kulturális szférákban a helyét kereső kulturális jelenségeként tudják bemutatni.

A graffitit mozaikjának „eredeti” dokumentumaiból nem csak egy kortárs tendencia körvonalai rajzolódhatnak ki, de az utcaművészet kultúrtörténete is kibontakozik, különösen a művészethez és a divathoz való viszonylatában. Egyik-másik dokumentum revelatív erejű: az 1970-es évekből származó, a falakon megjelenő ismeretlen feliratokra és rajzokra reagáló újságcikkek, a velük egykorú archívumok, valamint JON NAAR, MARTHA COOPER vagy FLINT GENNARI dokumentarista fotói sokat elárulnak a tagre és graffitire irányuló korabeli tekintet természetéről, és lehetővé teszik a kor befogadói horizontjának rekonstruálását.

A kiállítás részét alkotó filmek, a mozgalom klasszikusai is hozzájárulnak ehhez a rekonstrukcióhoz: miközben az 1982-es, *Charlie Ahearn* által rendezett és FAB FIVE FREDDY-t, LEE QUINONES-t, a ROCK STEADY CREW-t, a COLD CRUSH BROTHERS-t, PATTI ASTOR-t, SANDRA FABARA-t és GRANDMASTER FLASH-t felvonultató *Wild Style* a graffitit és a hip-hop önmegjelenítését és kulturális pozicionálását szolgálták, az 1983-as, Tony Silver és Henry Chalfant rendezte *Style Wars*-ban egymás mellett beszélnek Ed Koch polgármester, rendőrök, művészetkritikusok, járőrelők, a közlekedési vállalat dolgozói, breakdance táncosok és graffitisek, így feltárva a születésben lévő tag-hez és graffitire kötődő képzetek sokaságát.

A graffitit nagy múzeumokba kerülése egy hosszú, a láthatóság és elismertség irányában haladó folyamat vége; ezt az intézményesülési folyamatot követhetjük nyomon a kiállításban. A sok más városban is jelen lévő „falra írás” először a pénzügyi csőd hatására érkező, 1960-as évek végi New York elszegényedett negyedeiben vált „emergens” jelenséggé, ahonnan a tag különböző formái viharos gyorsasággal terjedtek el a város minden kerületében. Az 1970-es évek elejétől kezdve a nagyobb láthatóság érdekében a taggerek egyre inkább a metrókocsikat célozták meg felirataikkal majd festményeikkel. Az 1974-ben febukkanó „whole-cars”, a teljes egészében átfestett metrókocsik a dekandens New York-i városi táj vizuális ikonjai lettek, ahogyan egy-egy magasban futó vonal sínein áthaladva több kilométeres körzetben láthatóvá váltak, magukkal szállítva festőiknek a beavatottak számára felismerhető névjegyét.

A graffitit intézményesülése több különböző kulturális dinamizmus együttműködésének eredménye. Hasonlóan a korai loftlakásokhoz, amelyek elterjedése egy átalakulóban lévő művészeti szcénát életmódkísérletének (és az épp ilyen életmódkísérletekbe befektetni kész ingatlanszakma találkozásának) köszönhető, a graffitit és a hozzá kapcsolódó hip-hop kultúra elfogadottsága is a képzőművészeti szcénát és a kibontakozóban lévő kultúrapiar kölcsönhatásában teremtődik meg. Az 1970-80-as évek New Yorkja az egymással szoros kapcsolatba kerülő szubkultúrák laboratóriuma, ahol az egyes gondolatok és motívumok személyes találkozásokon és eseményeken keresztül szóródnak szét a művészet, a zene és a divat színterein, és termékenyítik meg azokat.

Bár az utcán született, a graffitit néhány éven belül művészeti galériákban találja magát: az 1978-ban a Bronx-ban STEFAN EINS által alapított La Fashion Moda galéria és az 1981-ben a Lower East Side-on Patti Astor által nyitott Fun Gallery az elsők, akik Lee, DONDI, Fab Five Freddy, FUTURA, LADY PINK, CRASH, DAZE és más úttörő „writerek” munkáit a művészeti világba – és a piacra – emelik. A graffitit mozaikja nem csak JEAN-MICHEL BASQUIAT és KEITH HERING idejekorán kanonizált munkásságát inspirálta, de kinőve a New York-i szubkultúrák kereteit, felbukkant a Blondie, a Clash vagy a Sex Pistols videóklipjeiben is. Bár intézményesülése egy darabig együtt zajlott a hip-hop kultúrával, a graffitinek gyorsabban sikerült átlépnie a magaskultúra küszö-

bét, mint zenei megfelelőjének: az elsőnek tekintett, 1973. augusztus 11-én a bronx-i 1520 Sedgwick Avenue alagsorában tartott hip-hop esemény szervezői – köztük a műfaj feltalálója, D.J. KOOL HERC – évek óta sikertelenül dolgoznak az épület műemlékké nyilvánításán.

A graffitit tehát végérvényesen megérkezett a nagy művészeti intézményekbe. *A Né dans la rue* nem szándékozik rekonstruálni ezt a folyamatot, de részletes dokumentációjával kapaszkodókat ad annak megértéséhez, feltárva egy forma terjedésének kulturális és térbeli mintázatait. A történeti-kultúratudományi igényű összeállítás a kiállítás kortárs darabjait is más színben tünteti fel: a korábban önkényesnek tűnő formák egy művészet-történet részeivé válnak, társadalmi perspektívával, történetiséggel, előzménnyel ruházódnak fel. Hogy ez a történet mégis nyitva maradjon, a kijárat melletti vásznon futó filmek között egy igen magával ragadó darabra találunk, amely az egyetlen olyan kiállítás, amely a graffitit művészet-létére vonatkozó elköpottatott kérdést újszerűen tudja feltenni. JOAO WAINER és ROBERTO T. OLIVEIRA, São Paulo-ban élő újságírók évek óta követik a „pixação”, egy brazil graffitit irányzat műveleit. Filmjük, a *Pixo* több éven keresztül forgatott dokumentumfilm a picadore-okról, akik 2008-ban nem csak a Belas Artes, São Paulo privát művészeti egyetemének diplomaosztóját támadták meg, de a város első számú street art galériáját, a Choque Cultural-t is, amelynek falait – beleértve a kiállított rajzokat és festményeket is – telefűjták rajzaikkal. A picadore-ok akciója tekinthető az utcai művészet kommercializációja elleni merényletnek, ahol a graffitit művészeti intézményekbe kerülését ezúttal nem a kultúraörök, hanem az utca kritikája éri. Az a tény azonban, hogy Wainer és Oliveira filmjével a pixação is egy kiállítás részeként szerepel, azt mutatja, hogy a falra írás semmilyen formája sem kerülheti el a művészetté válást.

Stalingrad, Paris, 1985[1]., © Henry Chalfant

Current Exhibition

[Future Exhibitions](#)

[Past Exhibitions](#)

[Artists](#)

[News](#)

[Contacts](#)

[Catalogues](#)

**Patti Smith and Steven Sebring
Objects of Life**

January 6 – February 6, 2010

Exhibition Extended – February 13, 2010

Steven Sebring, Patti in painting studio, NY, NY 2004, film still (Patti Smith: Dream of Life 2008), archival pigment print, 36 x 21 1/2 inches

[Press Release](#)

ROBERT MILLER GALLERY

524 WEST 26TH STREET NEW YORK CITY 10001 PHONE 212.366.4774 FAX 212.366.4454

Changing Channels – Art and television
 ● MUMOK (MUSEUM MODERNER KUNST STIFTUNG LUDWIG)
 www.mumok.at
 BÉCS
 2010. 03. 05 – 06. 06.

Thomas Bernhard and the theatre: Salzburg and Vienna
 ● ÖSTERREICHISCHE THEATERMUSEUM
 www.khm.at/en/austrian-theatre-museum/
 BÉCS
 2009. 11. 09 – 2010. 07. 04.

Pictures about Pictures
 ● MUMOK (MUSEUM MODERNER KUNST STIFTUNG LUDWIG)
 www.mumok.at
 BÉCS
 2010. 03. 26 – 10. 03.

Belgium

COLLECTION XXIV: europalia. china
 ● MUHKA
 www.muhka.be
 ANTWERPEN
 2009. 09. 11 – 2009. 02. 21.

GAGARIN The Artists in their Own Words
 ● STEDELIJK MUSEUM VOOR ACTUELE KUNST (S.M.A.K.)
 www.smak.be
 GENT
 2009. 12. 04 – 2010. 03. 14.

Rinko Kawauchi
Transient Wonders, Everyday Bliss – Photography, Video and Slides 2001-2009
 ● ARGOS VZW CENTRE FOR ART AND MEDIA
 www.argosarts.org
 BRÜSSZEL
 2010. 02. 02 – 03. 17.

ANIMISM
 ● MUHKA, EXTRA CITY KUNSTHAL ANTWERPEN
 www.muhka.be
 ANTWERPEN
 2010. 01. 22 – 05. 02.

Le Fabuleux Destin du Quotidien
 ● LE MUSÉE DES ARTS CONTEMPORAINS
 www.mac-s.be
 SITE DU GRAND-HORNU
 2010. 02. 07 – 05. 23.

Csehország

The StB Registry of Persons of Interest
 ● DOX CENTRUM SOUČASNÉHO UMĚNÍ (CENTRE FOR CONTEMPORARY ART)
 www.doxprague.org
 PRÁGA
 2009. 11. 12 – 2010. 02. 28.

Kristof Kintera
A Bigger Problem Than Yours
 ● JIRI SVETSKA GALLERY
 www.jirisvestka.com
 PRÁGA
 2010. 01. 14 – 03. 06.

Herbert Tobias (1924-1982)
 ● GALERIE RUDOLFINUM
 www.galerierudolfinum.cz
 PRÁGA
 2010. 01. 14 – 03. 28.

Chelsea Hotel: The Ghosts of Bohemia
 ● DOX CENTRUM SOUČASNÉHO UMĚNÍ (CENTRE FOR CONTEMPORARY ART)
 www.doxprague.org
 PRÁGA
 2009. 12. 04 – 2010. 03. 29.

Michael Najjar
 ● DVORAK SEC CONTEMPORARY
 www.dvoraksec.com
 PRÁGA
 2010. 02. 03 – 04. 09.

ZDENĚK SÝKORA 90
 ● MĚSTSKÁ KNIHOVNA (MUNICIPAL LIBRARY)
 www.ghmp.cz
 PRÁGA
 2010. 02. 12 – 05. 09.

Dánia

Jepppe Hein
Sense City
 ● AROS AARHUS KUNSTMUSEUM
 www.aros.dk
 ÅRHUS
 2009. 10. 09 – 2010. 02. 23.

Per Kirkeby
 ● GALLERI BO BJERGGAARD
 www.bjerggaard.com
 KÖPPENHÁGA
 2010. 01. 27 – 03. 27.

I-Lands
 ● BRANDTS EXHIBITION COMPLEX
 http://uk.brandts.dk
 ODENSE
 2009. 09. 18 – 2010. 04. 11.

Sigmar Polke
Works from a decade
 ● GALLERI BO BJERGGAARD
 www.bjerggaard.com
 KÖPPENHÁGA
 2010. 01. 27 – 04. 24.

Pipilotti Rist
Homo sapiens sapiens
 ● LOUISIANA MUSEUM FOR MODERNE KUNST
 www.louisiana.dk
 HUMLEBÆK
 2010. 01. 07 – 04. 25.

Finnország

Tracking traces
 ● KIASMA
 www.kiasma.fi
 HELSINKI
 2009. 03. 27 – 2010. 02. 14.

FINLANDIA 200 – Finnish Portraiture 1809-2009
 ● TAIDEMUSEO MEILAHTI
 www.taidemuseo.fi
 HELSINKI
 2009. 11. 13 – 2010. 02. 14.

Abdel Abidin
 ● KIASMA
 www.kiasma.fi
 HELSINKI
 2010. 02. 12 – 04. 25.

Franciaország

The 3rd edition of Monumenta: Christian Boltanski
 ● GALERIES NATIONALES DU GRAND PALAIS
 http://www.grandpalais.fr
 PÁRIZS
 2010. 01. 13 – 02. 21.

Marnie Weber
Forever Free, The Cinema Show: A Film Retrospective and Installations
 ● MAGASIN – CENTRE NATIONAL D'ART CONTEMPORAINE GRENOBLE
 www.magasin-cnac.org
 GRENOBLE
 2010. 02. 03-tól

Sarah Moon
 ● LA MAISON EUROPÉENNE DE LA PHOTOGRAPHIE
 www.mep-fr.org
 PÁRIZS
 2010. 02. 02 – 03. 07.

Soulages
 ● CENTRE POMPIDOU
 www.centrepompidou.fr
 PÁRIZS
 2009. 10. 14 – 03. 08.

Christian Boltanski
Après
 ● MAC/VAL (MUSÉE D'ART CONTEMPORAINE DU VAL-DE-MARNE)
 www.macval.fr
 VITRY-SUR-SEINE
 2010. 01. 15 – 03. 28.

Elliot Erwitt
Philippe Bordas
 ● LA MAISON EUROPÉENNE DE LA PHOTOGRAPHIE
 www.mep-fr.org
 PÁRIZS
 2010. 02. 02 – 04. 04.

Robert Doisneau
 ● FONDATION HENRI CARTIER-BRESSON
 www.henricartierbresson.org
 PÁRIZS
 2010. 01. 13 – 04. 18.

Loris Cecchini
Dotsandloops
 ● MUSÉE D'ART MODERNE SAINT-ÉTIENNE MÉTROPOLE
 www.mam-st-etienne.fr
 SAINT-ÉTIENNE
 2010. 02. 06 – 04. 18.

vinyl, disques et pochettes d'artistes, la collection Guy Schraenen
 ● MAISON ROUGE
 www.lamaisonrouge.org
 PÁRIZS
 2010. 02. 19 – 05. 16.

Chile: behind the scenes
 ● ESPACE CULTUREL LOUIS VUITTON
 www.louisvuitton.com/
 espaceculturel
 PÁRIZS
 2010. 02. 19 – 05. 19.

Erró
50 years of collages
 ● CENTRE POMPIDOU
 www.centrepompidou.fr
 PÁRIZS
 2010. 02. 17 – 05. 24.

Lisette Model
Esther Shalev-Gerz
 ● JEU DE PAUME – SITE CONCORDE
 www.jeudepaume.org
 PÁRIZS
 2010. 02. 09 – 06. 06.

Gilles Saussier
Le Tableau de chasse
 ● LE POINT DU JOUR
 www.lepointdujour.eu
 CHERBOURG-OCDEVILLE
 2010. 03. 06 – 06. 06.

Ben Retrospective
 ● MUSÉE D'ART CONTEMPORAINE DE LYON
 www.moca-lyon.org
 LYON
 2010. 03. 03 – 07. 11.

Hollandia

Photography – in reverse
 ● FOAM_FOTOGRAFIEMUSEUM
 AMSTERDAM
 www.foam.nl
 AMSZTERDAM
 2009. 11. 27 – 2010. 02. 21.

The Ouborg Prize 2009: Justin Bennett
 ● GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG
 www.gemeentemuseum.nl
 HÁGA
 2009. 10. 31 – 2010. 02. 28.

Edward Burtynsky
Oil
 ● HIUS MARSEILLE / FOUNDATION FOR PHOTOGRAPHY
 www.huismarseille.nl
 AMSZTERDAM
 2009. 11. 28 – 2010. 02. 28.

Olivier Jobard
Kingsley's Crossing
 ● NEDERLANDS FOTOMUSEUM
 www.nederlandsfotomuseum.nl
 ROTTERDAM
 2010. 01. 09 – 03. 07.

Alexander Rodchenko
Revolution in Photography
 ● FOAM_FOTOGRAFIEMUSEUM
 AMSTERDAM
 www.foam.nl
 AMSZTERDAM
 2009. 12. 18 – 2010. 03. 17.

Elizabeth Peyton
Live Forever
 ● BONNEFANTENMUSEUM
 www.bonnefanten.nl
 MAASTRICHT
 2009. 10. 18 – 2010. 03. 21.

Made in Holland / Dutch Inventions
 ● ROTTERDAM KONSTHAL
 www.kunsthal.nl
 ROTTERDAM
 2009. 12. 19 – 2010. 03. 21.

Nicholas Nixon
The Brown Sisters
 ● NEDERLANDS FOTOMUSEUM
 www.nederlandsfotomuseum.nl
 ROTTERDAM
 2010. 01. 09 – 03. 28.

Lawrence Weiner
Dicht Bij
Surplus Value
 ● BAK, BASIS VOOR ACTUELE KUNST
 www.bak-utrecht.nl
 UTRECHT
 2010. 01. 23 – 03. 28.

German Expressionism 1905-1913
 ● GRONINGER MUSEUM
 www.groningermuseum.nl
 GRONINGEN
 2009. 12. 13 – 2010. 04. 11.

Portscapes
Divided Divided
 ● NETHERLANDS ARCHITECTURE INSTITUTE
 http://www.boijmans.nl
 ROTTERDAM
 2010. 01. 30 – 04. 25.

Carsten Höller
Divided Divided
 ● NETHERLANDS ARCHITECTURE INSTITUTE
 http://www.boijmans.nl
 ROTTERDAM
 2010. 02. 06 – 04. 25.

PRIZE FOR YOUNG ART
PAINTING AND DRAWING
SUBMISSION PERIOD ON
THE INTERNET: 11.02. – 07.03.2010
WWW.STRABAG-KUNSTFORUM.AT

2010 STRABAG ARTAWARD INTERNATIONAL

Gratulálok! Sok sikert!

Részlet Pátzay Pál kiállításának vendégkönyvéből

Szörényi Beatrix | Csákány István

Sok sikert!

**Budapest Galéria Kiállítóháza
(1036 Budapest, Lajos utca 158.)**

2010. február 19 – március 28.